

Гістарычна аналёгія?

Шмат якія заходня палітыкі і публіцысты сушаць галовы, наматаючыся на юдулую падвойную гульню: падрэвізаць нескладную загадку: ці Хрушчоў запраўды імкненіца да тагальнай пакты неагрэсіі з Нямеччынай і Савецкім Саюзам (пакты, якіх не датрымалі ані Гітлер, ані Сталін).

Заахвочаны першымі посыпехамі ў Надрэйні, злыківідаваўшы ўнутраную апазыцыю пры дапамозе акцыі г. зв. «доўгіх нажоў», Гітлер пачынае далейшы агрэсіўныя акцыі, якія «анілюю» Аўстріі, «вызваленіне» судзецкіх Немцаў і г. д. Тут г. зв. «дзяржавыны мужы» замітуліся, і Чэмбрлен, скапішы пад паху свой парасон, пляціў у Мюнхэн, каб даведацца, чаго хоча Гітлер (а могла прачытаць «Майн Кампф» і бяз лішніх кошті ведаў-бы, у чым справа).

У Мюнхэне Гітлер з рукою на сэрцы запэўні Чэмбрлен, што ўсё all right, што ён, апрача Судэтаў, больш нічога ня хоча — і Чэмбрлен трохомфальна вярнуўся ў Лёйдан. Дарэчы, і польскі ўрад пастановіў скарыстаць з нагоды — ён таксама пачаў дамагацца ад загрожанай ужо Чэхаславаччыны «гістарычнай» польскай трэтыроры ды маленкі скрылік ад Чэхаславаччыны адрэзаў...

З другога боку, трэба ўсьведаміць, што мінулі тыя рыцарскія і рамантычныя часы, калі праціўнік загадзі апавяшчай апачатку вайны («іду на вайну»). Пры роўных сілах на перавагу можа разлічваць той, хто нападзе на праціўніка нечакана, падчас сну і аглушыць яго першымі ударами. Гэты мэтад, п'ён-я, ня рыцарскі, але ён прыняўся ў сувесце. Дык і цяпер, калі ўжо месцамі Хрушчоў патрэзілі размахава бомбамі ў ракетамі, можна спадзявацца, што ён ня мае намеру іх кідаць, хіба што толькі прыпадкова адна высьлізнецца з рукі...

Таму німа сумлеву, што цяперашняя акцыя Хрушчова — даўно выпрабаваны мэтад шантажу і запалохвання, вайна нэрваў у падагрэйт тэмпратуры. У гэтым вайне нэрваў перавага на баку Хрушчова, бо ў ягоных руках ініцыятыва і канцэнтрацыя сяродкаў, тады калі Захад ўсё-ж ня можа здабыцца на еднасць у контракцыі. Цяперашняю акцыю Масква разгарнула да надзвычай широкіх маштабаў.

Устрыманыне дэмабілізацыі жаўнерай, якія адслужылі свае тэрміны ў савецкай арміі, манэры савецкіх збройных сілаў, сэрбы выпрабавальныхных выхукаў і нават такі дробны факт, што пасылька не-калькіх гадоў з нафтальін выцігнулі маршала Жукава ды загадалі яму паказацца на міжнародных выстаўках — праўда, на ў якісці экспаната, але на-ведальнянка, — съветнікі аб тым, што гэтая акцыя была добра перадуманая ѹ вырэжысаравана. І ўсё гэта адбываецца пры акампанімэнтце траскатні барабаншчыны казённай пралаганды. Гэта ўсё разам стварае веенны псыхоз і гістэрыю. Праўда, гэты псыхоз дзе́й і на падсавецкое грамадзтва, але на гэта Хрушчову «наплываць з высокага дрэва», бо ён прадкуе тавар на экспарт у заходні сывет, а пры гэтым мае нагоду яшчэ больш эксплянатаваць падсавецкое грамадзтва. Цяпер на кожным заводе, у кожным каласе склікаючы мітынгі, дзе агітатары запалохваюць нясьведамых людзей жахамі вайны, ды якой бышчымі бы імкнучыся капіталаў, заклікаюць працоўных брацьі, вышэйшыя забавізаныні ѹ нормы працы дзеля «ратаванья міру»... И людзі бяруць...

Усё-ж найважнейшае тое, як да гэтай хрущоўскай мітускі падъходзіць тыя, на камо разлічаны гэтая мітускі — заходнія дзяржавы...

І вось тут напрошваеца дыгрэсія ѹ аналёгія з трыццатымі гадамі.

Калі ў 1933 годзе Гітлер прыйшоў да ўлады ў Нямеччыне і кожны на Захадзе ѹ Усходзе, калі жадаў, мог прачытаць «Майн Кампф», эдавалася-б, толькі наўні, або вар'ят мог мець сумлевы адносна намеру блога маляра. Калі Гітлер, зрываючы вэрсаальскую пагаднені, пачаў рымілтарызацию Надрэйні, зарэставаў на гэта адзін толькі польскі ўрад, які звязнірнуўся да французскай ѻраду — бо то толькі тычылася гітлераўская акцыя — з запытаннем, ці Францыя будзе мабілізавацца, і з запэўненнем, што польскі ўрад выкане ўсе свае забавізаныні, якія вынікаюць з французска-польскага саюзу. На гэты дэмарш французскі ѻрад адказаў, што ён ня мае намеру праvodзіць мабілізацыю ѹ рэагаваць на рымілтарызацию Надрэйні. Рэшта заходніх дзяржаваў таксама рабіла міны, што на бачыць гітлероўскай агрэсіі. У міжчасе Гітлер прыпанае Палякам супольны паход на Савецкі Саюз. Польскі ѻрад, адчуваючы небяспеку як з боку Нямеччыны, так і з боку СССР, адкідае пратапнову Гітлера, але адначасова, ня маючы

Небяспечную аналёгію да трыццатых гадоў мы бачым і пасыль вайны, толькі што на арену, замест Гітлера ѹ Мусаліні, выйшлі Сталін, Мао Дзэ-Дун, а пазыней Хрушчоў. Розыніца ѹ тым, што ані Гітлер, ані Мусаліні не моглі пашыраць сферы сваіх упłyvaў без вайны, у той час, калі Сталін і Хрушчову гэта ўдзявалася ѹ ўдаеца. Таму вельмі сумлеўна, што Хрушчоў хоча вайны, як яе хацеў Гітлер, ягоная акцыя разлічаная большы на запалохванье маладушных і мяккацельных.

Тут з сумам трэба сцьвердзіць, што ѹ гэта яму частково ўдаеца. І сяньня, як у трыццатых гадах, ад некаторых можна пачуць падобныя выказавані: «Ня хочам паміраць за Ляос», «Ня хочам паміраць за Бэрлін!... Найпразынейшы выхад — аддаць камуністым і Ляос, і Бэрлін: можа яны ўрэшце супакояцца ѹ задаволяцца...

O, sancta simplicitas!

Ужо дзесяткі гадоў Москва шчыра прызнаеца, што ёйная канчальная мэта — апанаванье ўсёго сувету, а шмат якія заходнія палітыкі з мянцяцкай упорыстасцю ѹ на хочуць верыць...

Чалавек, які топіцца, хапаеца ѹ за саломінку. Так і заходнія пацыфісты хапаюцца за міражы, як, прыкладам, узьнікненне нейкай «трэцай сілы».

Нядыўна з нагоды Белградзкай канфэрэнцыі г. зв. «изўтрапальных» краінаў, на Захадзе лацяшаліся надзеяй, што паміж дўвумі блёкамі ўзънікне «трэцая сіла», якія здолею ўзъдзеіць на міжнародную палітыку. Вынікі канфэрэнцыі даказалі, якім беспадстаўнымі ѹ наўнімі былі гэтыя спадзіванні. Гэтая званая «трэцая сіла» ѿможа быць ніякай рэальнай сілай, бо ў Белградзкай канфэрэнцыі бралі ўдзел краіны слабараўзвітыя, бедныя, у большыні выпадкаў палітычна няспелыя, якія патрабуюць вялікай дапамогі, ды ѹ бяруць яе адусюль, адкуль можна ўзѧць.

Такім чынам, заходнія пацыфісты ѹ изўтрапальстуя мелі яшчэ адну нагоду пераканацца, што разлічваць на «трэцью сілу» німа сенсу ѹ падставаў.

Цяжка падбачыць, як скончыцца цяперашні краінскі ўспадкаў — усё-ж зарысоўваеца цяжкія катализмы другой сусветнай вайны, якія можна было ўнікнучы, калі б адразу была ўстрыманая агрэсіўная насыць нацызму ѹ фашызму.

Сусветная прэса аб палажэныі ѹ АЗН

Замежныя газеты зъмяшчаюць першыя каментары на пратапову савецкага ѻраду зрэфармаваць аппарат Задзіночных Наций. Паводля савецкага плян-ну, становішча Генэральнага Сакратара павінна быць заменена «тройкай» генэральных сакратараў, якія складаюцца з аднаго прадстаўніка заходніх блёку, аднаго прадстаўніка камуністичнага блёку і аднаго прадстаўніка изўтрапальных краінаў. Амерыканская газета «Нью Ёрк Таймс» піша: «Савецкі міністар замежных спраў Грамыка даў зразумець, што савецкі ѻрад мае намер выкарыстаць сэрць Гамаршэльда, каб неадкладна ўзнізві змаганье за свой плян устанаўлення «тройкі». Гэта азначае, што на Генэральнай Асамбліе можа ўзънікнуч адкрыты канфлікт. Гэты канфлікт ня толькі перашкодзіць амбэркаванню шматлікіх спраў, якія стаяць на падрадку дня Асамблі, але і зробіць цяжкімі заплянаванымі перамовамі паміж Грамыкам і Раскам у пытальныі Азріні.

Іншая вялікая амэрыканская газета «Вашынгтон Пост» піша: «Савецкі ѻрад мае намер сарваць працу Задзіночных Наций — вось сенс Грамыкі. Ніхто не прячоцца ідзі, што штаб Задзіночных Наций можа складацца з прадстаўнікоў ізўтрапальных краінаў. Гэта званая «трэцая сіла» ѿможа быць ніякай рэальнай сілай, бо ў Белградзкай канфэрэнцыі бралі ўдзел краіны слабараўзвітыя, бедныя, у большыні выпадкаў палітычна няспелыя, якія патрабуюць вялікай дапамогі, ды ѹ бяруць яе адусюль, адкуль можна ўзѧць...

Іншая вялікая амэрыканская газета «Лё Монд» адзначае, што можна стварыць камісію з прадстаўнікоў асобых краінаў дзесяткіўкі плян-ну далейшай рэарганізацыі Генэральнага сакратарыту. У сувязі з гэтым газета прыгадвае аб пратапове індыйскага ѻраду захаваць становішча Генэральнага Сакратара Задзіночных Наций, але амбэркаваць інакі. Намер савецкага ѻраду падарваць

Рэакцыя на берлінскі крызіс у Польшчы

У інтэрв'ю, якое Хрушчоў нядыўна даў Зульбэрзру, карэспандэнту «Нью Ёрк Таймс», ён сказаў, што ўважае Ангельшчыну, Францыю і Захаднюю Нямеччыну сваесаблівымі «заложнікамі» пры будучых перамовах ў Бэрліне. Хрушчоў цвердзіў, што гэтыя краіны надзвычай уразліўны ѿ выпадку атамнай вайны, і што таму яны будуть больш съхільныя, чымся Злучаныя Штаты, прыняць савецкія ўмовы ды зробіць адпаведны цік на амэрыканскі ѻрад. Ен даў зразумець, што на ягоную думку, ёўрапейская

краіны — гэта слабое месца Захаду ѿ абароне правоў саюзникі ѻ Бэрліне. Каментуя гэтыя выказаванні Хрушчова, заходнія палітычныя назіральнікі адзначаюць, што Хрушчову ня шкодзіла-б задумка аб слабых месцах у сваіх уласных лягеры. Сярод краінай-затягліці ѻва Усходній Эўропе заўважылі аднікакоў ня толькі непакою ѹ страху перад пагрозай вайны, але таксама сумлевы ѿ мудрасці цяперашніх палітыкі Хрушчова. Тут мы возьмем ды прыкладу настрою ѹ Польшчы. Адзначым, што тэя самыя сымптомы ѹ бязважаюцца ѻ Чэхаславаччыне, Вугоршчыне і ѻ савецкай зоне Нямеччыны.

Гэтыя сымптомы можна раздзяліць на дзіве катэгорыі. Паперш — бозіз, што агрэсіўная палітыка Хрушчова выкліча збройны канфлікт. Гэты страх выяўляецца ѻ панічных закупах пра-дуктаў, у скupліні золата ѹ каштоўнасцяў і ѻ распаўсюджванні самых разастайных чутак. Падругое — штораз больш адкрыта выказавацца сумлевы ѿ мэта-згодынасці палітыкі Савецкага Саюзу ѿ пытаныні ѻ Бэрліне ды гэтак званай «мірнай умовы з Нямеччынай».

Рэзглядзім гэтыя сымптомы больш падрабізна. У Польшчы афіцыйна прызнаюць, што насељніцтва ѻ паніцы скупляе прадукты харчавання. Ёсьць падставы цвердзіць, што гэтае-ж савецкіе адбываюцца ѻ іншых краінах Усходняй Эўропы. Наколькі паважная гэта праблема, можна меркаваць хоцьбы па тым, што 10-га верасня сам Гамулка прысьвяціў шмат месца ѿ сваіх прамове на Свяцеце Даждынак мінавітэ гэтыя сымптомы.

«За час свайго праўління ѻ гасцініцы «Татарстан» Купала напісаў адзін з перадапошніх вершаў — «Лютуе Гітлер ашаламы». Гэтыя падбачыць, якія засыпілі ѻраду ў Мінску падчас гэтых сініх дні. Цёлка Уладзі, якія ўсе называлі яе, прыносила з сабой многа бадрэсці, весілосці і разнастайнасці ѹ наша жыццё. Напраўляўся настрой і ѻ Купаль, ён весілеў, рабіўся ў гаваркі, пачынаў жартаваць.

«За час свайго праўління ѻ гасцініцы «Татарстан» Купала напісаў адзін з перадапошніх вершаў — «Лютуе Гітлер ашаламы». Гэтыя падбачыць, якія засыпілі ѻраду ў Мінску падчас гэтых сініх дні. Цёлка Уладзі, якія ўсе называлі яе, прыносила з сабой многа бадрэсці, весілосці і разнастайнасці ѹ наша жыццё. Напраўляўся настрой і ѻ Купаль, ён весілеў, рабіўся ў гаваркі, пачынаў жартаваць.

«За час свайго праўління ѻ гасцініцы «Татарстан» Купала напісаў адзін з перадапошніх вершаў — «Лютуе Гітлер ашаламы». Гэтыя падбачыць, якія засыпілі ѻраду ў Мінску падчас гэтых сініх дні. Цёлка Уладзі, якія ўсе называлі яе, прыносила з сабой многа бадрэсці, весілосці і разнастайнасці ѹ наша жыццё. Напраўляўся настрой і ѻ Купаль, ён весілеў, рабіўся ў гаваркі, пачынаў жартаваць.

Характэрна, што ѹ іншым месцы усімайна Машара прысьвячае месца Купалаўскому гумару ѹ гадзіннікавай строўцы, якія была прадметам добра гжарту, але стаенца вельмі скучым на словы пры канцы, прыгладваючы апошнія сустречы. І намёк на боль у левай руце, пасыпілі ѻрадаўшы да яго. На другі дзень я прыйшоў да Івана Дамінікавіча. Сустрэў ён міне вельмі сардечна і ѡціл.

«Развітваючыся, Янка Купала прасі заходзіць да яго часцей. Я абіаць...

<p

Новая фаза халоднай вайны

Ад Рэд. Ніжэй зъяшчаем прысланы ўважаць натуральной і лягічнай зъявай, нам артыкул грузінскага журналістага й што халодная вайна мусіць пераходзіць публіцыстага В. Нанушвилі, аўтара кнігі «Сіла і слабасць СССР» (*The Strength and Weakness of the USSR*).
*

На працягу некалькіх месяцаў халодная вайна значна ажыўлася. Крэмль, які вядзе гэту вайну й ня выпушчаше выкарыстаныя тыхмагчымасцю, якія ініцыятывы ў кіраванні ёй навет на хваліну, надае здарэніям прысьпешнасці і змін; ён даўё напружоныя нэрваў да найвышэйшага пункту.

Фаза найбольшага завайстрэння халоднай вайны началася ад домінантнага сарвання Крэмля канфэрэнцыі на найвышэйшым узроўні. Усыль за гэтым крокам началася спэцыяльная ігра Масквы длямагчымыя найвышэйшага напружання змагання ў Конга й завайстрэння дачыненій на форуме Задзіночаных Нацый. Яшчэ на сіціхла рэча гэтага крызісу, як быў пущчаны ў рух наступны фактар халоднай вайны — Ляос, у манент поўнага разьвіцця здаўненія ў Ляосе, у вельмі нэрвовы то не затрымлеў Бэрлін. Адначасова з штурмом распалінваменем іўральгічных пунктаў съвету, разьвівающа състаматычную камуністычную афэнзыву на Цэнтральнай Ітаудзённай Амэрыку.

На агульном фоне гэтых хуткіх чарговых удараў Масквы, прайшоў амаль незадуважаным кароткі, але вельмі войстры, канфлікт паміж Іракам і Кувейтам, Крэмль і ту вельмі хутка ўставіў свой кіт у сіціцы ў выглядзе 95-та вэта ў Задзіночаных Нацый — каб унемагчыміць хуткую ліквідацыю гэтага канфлікту.

Гэты крок Крэмля мае сваё спэцыфічнае адценне. Кувейт ляжыць у межах тэй паласы, бескантрольнага панаўнання над яким дамагаўся Молатай ад Гітлера падчас апошняй канфэрэнцыі ў ім у 1940 годзе. Гэтая паласа, роўная паводле шырыні цэламу Каўказу, ідзе па простай лініі на поўдзен ён пойдзен да Ірэсыдзкай затокі. Кувейт ляжыць на юнікаршай лініі ад тортыры Рәсей да Індыйскага акіяну. Ён зъяўляецца мрояй Рәсей ад не-калькіх стагодзінь.

Усе аўтарытэтныя знаўцы расейскіх і савецкіх праблемаў цяпер заняты сту-дыяўнаннем дробязні і аналізам пала-жынкі ў пасобных іўральгічных пунктах, аднак ніводні з гэтых пунктаў — навет і Бэрлін — не становіць сабой асноўнай мэты халоднай вайны і не павінен закрываць агульнага вобразу цэласці халоднай вайны пад ціскам гэтых лякальных здарэнняў.

Прыгаданы здарэніў й прысьпешна-ныя тэмпы іхнага разьвіцця выразна съветчы, што халодная вайна перайшла ў новую фазу, ды што ейны далейшы працяг будзе ў пурнай ступені розыніца па папярэдніх этапаў.

Халодная вайна, як і кожная форма змагання, мае сваё выразныя прынцы-пы вядзенія ў асноўных этапах разь-віцца; яны санкцыянованы чатырох-вяковай практикай і традыцыйнай Крам-ля. Паводле гэтых прынцыпаў, трэба

называцца халоднай вайной. Палажэн-не, у якім альпініст съвет пасля другой сусветнай вайны, а сабліва Заходняя Эўропа, давала Рәсей праста ідеалычны ўмовы дзеля вядзення халоднай вайны, дзеяя мірнага падбіцца съвету. Ей у ні-кім выпадку не альпічалася выстаў-ля сябе на дзеяльне атамнай бомбы й малгутнейшых паветраных сілаў Задзіночаных Штатуў і Англіі.

Абставіны дазвалі вырашыць лёс Заходняй Эўропы, а разам з ёй і цэлай Усходняй пайкулі, пасярэдняй палітычнай акцыяй, прадводжанай на ашашы Блізкага Усходу й Паўночнай Афрыкі. Самой Рәсей зусім ня треба было праводзіць ніякай ваенай акцыі, хапала толькі падтрымоваць маральную й матэ-рияльную вызволын рух народу, якія змагаліся на гэтых ашашы.

Да прыгаданых элементаў далучаліся яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

У суне, цэласць праблемы яны зводзілі да простага й канкрэтнага пляні дзеяйні: вызволын рух і самавызначынне народу зъяўляецца съмяротнай небяспекай для расейскай імперыі, — яшчэ дзве зъявы, якія рабілі вялікі эмацыйнальны ўплыў на сучасных кіраўнікоў палітыкі Крамля. Яшчэ ў пачатку рэвалюцыі, перед заходам улады камуністычнай партыі і падчас грамадзянскай вайны, Ленін і Сталін у сваіх працах і выказваннях акрэслілі вельмі дакладна, як яны ўяўляюць сабе палітычнае звінчэнне вялікіх заходніх дзяржаваў.

Рэакцыя на берлінскі крызіс...

(Заканчэнне з 2-ой бач.)

таксама не зъмяніла палажэння. Панічныя закупы працягваюцца, і давялося ўвесыці позніх аблежаваніў ў продажах — «Газета Познаньска» і «Штандар люду» («выходзіць у Кельцах»).

Перагляд польскіх газетаў паказвае таксама, што польская грамадзікасьць добра ўсъведамляе сабе, што асноўнай прычынай, якая выклікала закрыцці граничаў паміж сектарамі Бэрліну, было жаданне спыніці паток уцекачоў на Захад. Дарэчы, Паліакі ніколі не верылі ў папулярнасць Ульбрехта.

Яшчэ больш харкаторы, апошнія перадачы Варшаўскага радыё, у якіх даваліся адказы на розныя пытанні адносна берлінскага канфлікту. У гэтых перадачах падаваліся вытынкі з лістоў радыёслухачоў. У некаторых лістоў гаварылася, што ўва ўзінкеніі берлінскага краізу ільца абінавацца заходнія дзяржавы. Мала таго, гэтыя радыёслухачы заяўлялі, што ѿся німецкай праблеме завайстрылася прычыны агрэсіўнай палітыкі камуністычных краін.

Аднайчэвіцца пытанніе: чакае сабе падпісаныя народы тады, калі ўзінкеніі берлінскага краізу ільца абінавацца заходнія дзяржавы. Мала таго, гэтыя рад

Адказ на „Адказ”

У нумары 58 (ліпень 1961) органу КГБ — «Голос Радзімы» — быў зъміччаны «Адказ земляку А. Сапежку». Гэты «адказ» мог застацца незадзяжаным, калі-б ён быў напісаны «навуковым супра-цоўнікам». Інстытуту гісторыі Акадэміі наукаў БССР і такім чынам гісторыкам А. Хацкевічам.

Як нашы чытачы маглі ўжо раней да-ведацца з бачынкі «Бацькаўшчыны», сп. А. Сапежка жадаў дазнацца, чаму была абрэзана Беларусь, пайменна «Смаленшчына» далаўчылі да РСФСР, Вільню да Жмудзі, Дзвіншчыну да Латвіі, а Белавескую пушчу да Поль-шчы «дзе дзеліся людзі беларускія, якіх на прыбыло за 62 гады, а адбыло».

Гэтае запытаньне было съкіравана і ў рэдакцыю «Голос Радзімы», і вось КГБ БССР даручыла дасьць «адказ» гісторыку А. Хацкевічу.

Апошні піша: «Па адміністрацыйнаму дзялению быў царскі Радзімі Беларусь як адміністрацыйна-тэртарыяльная адзінка не існавала. Вам павінна быць добра ведама, што царскі урад, праводзячыя вялікадзяржаўную шавіністичную палітыку, паддяграія насељніцтва нацыянальных ускрайнін, у тым ліку і Беларусі, цяжкаму прыгнёту. Ен выкрасылі з ужыванія настав саму слоўца Беларусь, як і тэрыторыю насељніцтва раздзялілі паміж пяцьцю паўночна-заходнімі губерніямі: Віленскай, Віцебскай, Горадзенскай, Менскай і Магілеўскай».

Як бачым, гісторык А. Хацкевіч адразу выкрасылі Смаленшчыну, бо сп. А. Сапежка «Смаленскую губернию», не аддзяляў ад «Паўночна-Заходняга краю». Аднак пакінем пытаныне Смаленшчыны на пазней. З вышэй пададзеных слоў «гісторыка» А. Хацкевіча вынікае, быць-бы апрычонай Беларусь нааугл не існавала, бо ён нааугл адмовіўся закрунцу пытаныне гісторычнай Беларусі — **Вялікага Княства Літоўскага ці Літвы**, якія былі ўлучаны ў склад Радзімскай імперыі, а не «Беларусь». «Гісторыку» А. Хацкевічу павінна быць добра ведама, што тэрмін «Беларусь», «Беларусы» ўзýнік, як чыста рэлігійны тэрмін, пазней выконваў ролю географічнага тэрміну для акрэсленія толькі ўсходніх часткі Літвы ці сяньняшніх Беларусі, і, бязумоўна, не даводзіцца гаварыць пра ягонае «выкрасыланьне з ужываніем». Усіх змей сілу нацыянальна-дзяржаўны тэрмін — Літва — што падкрэслівалася на толькі грэватынім асобамі, напрыклад Міцкевічам, Кацусём Каліноўскім, навет Пушкінам, але ў рэлейскіх урадавых колах у Петраградзе. Для съвєрдлівай гэтае факту варта А. Хацкевічу пазнейшы асобы з актамі Мураўёў-Вешацеля. Пасыль паўстання 1863 году, калі з палітычных прычынаў Радзімы «заўважылі», што Беларусы — гэта раптам «тэ же Рускіе», яны ўхапіліся за выгадны тэрмін «Беларусь». Да гэтае часу, як праўдзіва заўважае А. Хацкевіч, Беларусы былі для Радзімы «інородцамі» — проста Ліцвінамі.

Край чужы — за веру кара —
Сынег, мароз ды горы.
Белы сьвет, як чорна хмара,
Заступі горы.
Край чужы... I ты чужынец
Усім, на свой здаешся:
Ходзіць скроў, як той адзінец
Стракостны ў лесе.
Ходзіш ты, ніякі мэты, —
Так, — абы цягатаца,
Знаце сабе: жывеш яшчэ ты...
Для чаго спытца?

Ужо з гэтых радкоў выяўляецца, што тут за «я». Цікава зазначыць, што паэт яго аб'ектыўзуе ў выражасе здаймем другой асобы «ты». Яно ажыццяўляе ў сабе самасвядомасць чалавека, выгнанага з роднага краю «за веру» на кару — на кару за веру ў лепшую долю роднага краю. Яно яшчэ не ведае, «ці давядзенца быті там, дзе наша ніва». Яно адчувае ў сабе сілы да творчасці, а пазбуйлене волі: «Я бяз-рукі, я бясісьліны... я бяз волі». Гэты «я», якому засталіся ўчехаю толькі думы, песні ды ўспаміны, а на сэрты — туга непамерная ды боль ад немагчымасці дзеянічаць. Яно як-бы жывым паходзана.

Што мне жыцьце, хоць-бы самае краснае?
— Волі ня маю! У няволі жыву.
Гэта нудна бытцё уласнае
Съмерцию страшэннай з болем заву.

(З «Думы ў чужынке»).

Проста жах ахапляе, калі чытаеш гэтыя вершы, што адкрываюць глыбіні перажыўанняў выгнанінка, глыбіні жыцця, роўнага съмерці. І дзіву даеся, як сэрца чалавека магло не разварацца ад тыхіх перажыткі. Так, толькі сэрца паэта-рэвалюцыянира, паэта-рабочага магло ўсё гэта зънесці. Вось дзе навычарпнай навука ѹкрыніцэ энэргіі для моладзі. Пасыль А. Гаруна разумееш усю глыбіні ѹ значэнні таго, што выражасе Ул. Дубоўкі такім словамі ў «Credo»: «песнія праганяю ўсю жуду». Толькі пасыль гэтага разумееш, што значыць песня і якую ролю

яна адагрывае ў жыцці я асбліва беларускага народу.

Ня дарма А. Гарун называе ѹ яго песьняром.

Дык вось-же ў Алесі Гаруна «я» зъяўляецца формай самасвядомасці таго чалавека, што мусіць у далёкім Сібіру цярпець кару «за веру», за веру ў рэвалюцыю, за веру ў лепшыя часы для роднага краю. Гэта «я» тыхіх ахвяр, што прыносілі ў імі вызыванельна і нацыянальна-дзяржаўнага. Без пераадчування гэтае «я» не магло бы зъяўліцца ў таго, што мы знаходзім у Дубоўкі. Бяз душэўнага вопыту А. Гаруна, выражанага ў яго думах і песьнях, не магло выгадавацца ѹ выхавацца «я», такое нязымінае, якое, не зважаючы на тое, што «праз прасцяг хада штодзенна нельга знойдзе», усё-ж такі съемла пытасе: «а дзе-ж лігі?» И той верш Ул. Дубоўкі, з якога гэтыя апошнія слова, канчаецца шматкрап'ем, што набывае значэнне існавання ящы не раскрытых прасцягай, якія носяць імя «льга». Праўда, па зъместу «я», што ў вершах А. Гаруна, багацяшэ чым у Дубоўкі, але па аб'ёму якраз наадварот. Першас да другога дачыненіца, як від да роду.

Такім чынам «На чужынке» набывае асблівае значэнне. На гэтай чужынке было тое, што рабіла асобу нявольнага, і ёсьць тое, што акоўвае руку яе стальлю. На чужынке ёсьць і тое, што навучае родныя краі любіць, і тое, што навучае бачыць у родным краі прыгожае, вялічавае, што навучае бачыць і яго нядолю. Ёсьць тут і тое, што абуджае імкненіні да творчасці і працы ў роднім краі, і тое, што родзіць лятушненіні, а ёсьць і тое, што ўчыніе адны толькі мукі. Вось у гэтых спадчынніцаў, калі лыгі такія сказаць, Ул. Дубоўкі й ад А. Гаруна. На чужынке — тое, што абуджае нацыянальную самасвядомасць і нацыянальную гордасць ад дзеянае творчасці.⁴⁹

У наступным артыкуле пра творчасць Уладзімера Дубоўкі Бабарэка бярэ Гаруноў верш «Адбітак» з «Матчынага Дару» ды зъвязвае яго з Дубоўкай пазэзій:

У Алесі Гаруна ёсьць верш «Адбітак», у якім выказавае думка дык, што факт няявдання адвіацца ў пачуцьцях сумам. Верш гэты канчаецца такім радкам:

Саракагодзьдзе „катаржнай рэспублікі“

Ня тада даўно савецкая прэса карткім нататкамі адзначыла саракагодзьдзе аўтаномнай савецкай рэспублікі Комі Гарадзенскай вобласці й фронту. У гэты час Ленін навет на сыні пра «сваіх Беларусаў» ды ўсялякі нацкоўваў сваіх агентаў на ўсё тое, што было беларускім. У сънечжані 1917 году ў Менску быў скліканы першы Усебеларускі Кангрэс, які ў выказаўся за авбесчаныне незалежнасці Беларусі. Што-ж робіць бальшавікі? Ужываючы савецкі тэрмін, яны «распушцілі» гэты Кангрэс. У наступным годзе, адкінуўши вузінкі Берасцейскіх ўмовы Леніна з Немцамі, 25 сакавіка Рада Кангрэсу аўтадаўца Беларусь незалежнай Народнай Рэспублікай на ўсёй беларускай этнографічнай тэрыторыі. А. Хацкевіч тут запірачыць, ведама, што БНР была справай рук Немцаў. Не ўваходзяць у спрэчку, зазначым толькі, што гэты «народнікі твор» чамузыці на быў прызнаны самымі Немцамі. Яны-ж забаранілі такім дыпламатычна-палітычную дзеянасць Рады БНР ды катаржнай нацыянальнасці. Рады БНР ды аўтадаўцаў паспрабавалі як няўянікі сотні тысяч высланых туды вязняў розных нацыянальнасцяў, у тым ліку і дзесяткі тысяч Беларусаў. Дзесяткі тысяч вязняў загінулі там, будучы пад аховай энкаўдысцікіх штыху, у цяжкіх кліматычных і жыццёвых умовах населенія пунктаў, шахты, чыгуначныя лініі, па якіх пасыль каціліся транспарты вугалю для ленінградскай прымасловасці. На касцяцах вязняў быў пабудаваны горад Варкута.

Асбліва дрэнай славай карыстаўся ў Савецкім Саюзе і ў цэлым съвеце комплексу канцлягероў вакол Варкуты, галубага гораду аўтаномнай рэспублікі Комі. У варкуцкіх канцлягероў у сталінскі часы працаўвалі як няўянікі сотні тысяч высланых туды вязняў розных нацыянальнасцяў, у тым ліку і дзесяткі тысяч Беларусаў. Дзесяткі тысяч вязняў загінулі там, будучы пад аховай энкаўдысцікіх штыху, у цяжкіх кліматычных і жыццёвых умовах населенія пунктаў, шахты, чыгуначныя лініі, па якіх пасыль каціліся транспарты вугалю для ленінградскай прымасловасці. На касцяцах вязняў быў пабудаваны горад Варкута.

Пішуць пра дасягнены аўтаномнай рэспублікі Комі, савецкая прапаганда праўмочвае трагічную гісторыю гэтых дасягненій. Яна ёсць словамі на прыгадвае аб тым, што бальшыня населенія пунктаў і гародоў рэспублікі — гэта, фактычна, кацішнай канцлягероў, заселенія частково нядайнымі вязнямі, якія атрымалі пасыль съмерці Сталіна гэтак звязаную волю, але быў прымушаны «дабраахвотна» застацца на месцы свае ранейшай высылкі.

Гэта факт, што БССР быў авбесчаны 1 студзеня 1919 году. Але ў гэтым выпадку гісторык павінен быць больш прыцыпійным. Аднак А. Хацкевіч, выкінуўшы з гісторыі працаў тварыння БНР, нааугл факт існавання БНР, імкненіца захавацца таксама працаў тварыння ў мэтамарфозы гэтага БССР. Стогодзінка пасыль каціліся транспарты вугалю для ленінградскай прымасловасці. На касцяцах вязняў быў пабудаваны горад Варкута.

Іншы ўсходнія беларускія землі, а таксама Гікацкі, Сыгчыскі, Вяземскі і Юханіскі паветы Смоленскай губерні застаяліся ў ёх складзе РСФСР. Тым на месцы гэтага БССР быў ўзяты такім беднай з тэрытарыяльнага пункту гладжанінья. Аднак...

У канцы студзеня 1919 году ў Маскве высыпава новы праект — пра злыціць БССР з Летувіскай ССР і тэрыторыяльнае абрабаванье Беларусі. На так званым 1-м Усебеларускім зъездзе савецкіх прадстаўнікоў з'яўляліся 12 ліпеня 1920 году. Ад гэтага даты траба разглядаць запраўдную гісторыю сяньняшніх БССР. Аднак, перед тым, чым нарадзілася гэтая другая БССР, адбыўся наступны рабунак: 12 ліпеня 1920 году ў Маскве была падпісаная «мірная ўмова» з Летувай. Каб забясьпечыцца съмніцай Летувы, Масква перадае апошніяй вялізарныя абшары беларускіх элемэнтаў, а таксама разглядзеца пытаньне «больш дакладнага» зъездаеца, а таксама зъездаеца пытаньне «небольш дакладнага» зъездаеца. Аднак...

У канцы студзеня 1919 году ў Маскве высыпава новы праект — пра злыціць БССР з Летувіскай ССР і тэрыторыяльнае абрабаванье Беларусі. На так званым 1-м Усебеларускім зъездзе савецкіх прадстаўнікоў з'яўляліся 12 ліпеня 1920 году. Ад гэтага даты траба разглядаць запраўдную гісторыю сяньняшніх БССР. Аднак, перед тым, чым нарадзілася гэтая другая БССР, адбыўся наступны рабунак: 12 ліпеня 1920 году ў Маскве была падпісаная «мірная ўмова» з Летувай. Каб забясьпечыцца съмніцай Летувы, Масква перадае апошніяй вялізарныя абшары беларускіх элемэнтаў, а таксама разглядзеца пытаньне «небольш дакладнага» зъездаеца. Аднак...

Пасыль насладнай гісторыи Літ-Бел ці Летувіска-Беларускай савецкай рэспублікі, другая БССР апавяшчаецца 31 ліпеня 1920 года. Ад гэтага даты траба разглядаць запраўдную гісторыю сяньняшніх БССР. Аднак, перед тым, чым нарадзілася гэтая другая БССР, адбыўся наступны рабунак: 12 ліпеня 1920 году ў Маскве была падпісаная «мірная ўмова» з Летувай. Каб забясьпечыцца съмніцай Летувы, Масква перадае апошніяй вялізарныя абшары беларускіх элемэнтаў, а таксама разглядзеца пытаньне «небольш дакладнага» зъездаеца.

— Німан — Бярэзіна — Іслач — Маладечна — Мядзэл — Дрысыць — Друйка. Да Летувы пераходзілі як толькі Віленшчына з Вільні, але Аўгустаў, Гродна, Ліда, Ашмяны, Паставы, Braslaŭ — Німан — Бярэзіна — Іслач — Маладечна — Мядзэл — Дрысыць — Друйка. Да Летувы пераходзілі як толькі Віленшчына з Вільні, але Аўгустаў, Гродна, Ліда, Ашмяны, Паставы, Braslaŭ — Німан — Бярэзіна — Іслач — Маладечна — Мядзэл — Дрысыць — Друйка. Да Летувы пераходзілі як толькі Віленшчына з Вільні, але Аўгустаў, Гродна, Ліда, Ашмяны, Паставы, Braslaŭ — Німан — Бярэзіна — Іслач — Маладечна — Мядзэл — Дрысыць — Друйка. Да Летувы пераходзілі як толькі Віленшчына з Вільні, але Аў

